

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för utbildningsvetenskap

Förskollärares erfarenheter kring arbetet med flerspråkiga barn

Emelie Andersson

År 2018

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Didaktik
Förskolläraryrket

Handledare: Kristina Walldén Hillström
Examinator: Annie Hammarberg

Andersson, E. (2018). *Förskollärares erfarenheter kring arbetet med flerspråkiga barn*. Examensarbete i didaktik. Förskolläraryrket. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Sammanfattning

Syftet med studien är att få en ökad kunskap om förskollärares erfarenheter kring arbetet med flerspråkiga barn. Studien är gjord utifrån intervjuer med sex förskollärare på två mångkulturella förskolor. I studiens resultat synliggörs förskollärarnas erfarenheter kring arbetet med flerspråkiga barn. De uttrycker positiva erfarenheter kring arbetet samt att de belyser såväl utmaningar som möjligheter som finns i arbetet med flerspråkiga barn. Att lägga undervisningen på rätt nivå nämns som en utmaning men de uttrycker även möjligheter då de menar att ingå i en mångkulturell förskola bidrar till att fördomar försvinner. Samt att en ökad förståelse för olika kulturer skapas. Förskollärares erfarenheter kring samarbetet med vårdnadshavare beskrivs som en utmanande men viktig del, dels för att informera viktig information om barnet mellan hemmet och förskolan, dels i arbetet med barns språkutveckling. Förskollärarna beskriver att de arbetat mycket med sagor, sånger, rim och ramsor för att främja barns språkutveckling. Att arbeta med det här samt tala tydligt anser förskollärarna bidra till en bättre språkförståelse hos barnen.

Nyckelord: Flerspråkighet, Förskollärare, Modersmål, Språkutvecklande arbete, Vårdnadshavare.

Innehåll

Inledning.....	1
Syfte och frågeställning	2
Problemformulering.....	2
Bakgrund	3
Flerspråkighet i förskolans styrdokument	3
Begreppsdefinition.....	4
Tidigare forskning om flerspråkighet	4
Det verbala språket på förskolan	5
Språkfrämjande aktiviteter	6
Barns fria lek	6
Sagor och berättelser	6
Sångsamling	7
Samarbetet med vårdnadshavare	8
Sammanfattning av tidigare forskning	9
Teoretisk utgångspunkt	10
Metod.....	12
Urval av deltagare.....	12
Genomförandet	13
Bearbetning av det insamlade materialet.....	14
Resultat	16
Språkfrämjande arbete	16
Lägga sig på rätt nivå.....	18
Vårdnadshavare som en tillgång.....	20
Diskussion	23
Metoddiskussion	23
Resultatdiskussion	24
Förskolläraernas arbete med flerspråkiga barn	24
Vårdnadshavarnas delaktighet	26
Slutsats.....	28
Vidare forskning	28
Referenslista	30
Bilagor	32
Informationsbrev till förskollärare.....	32
Samtyckesblankett	33
Intervjuguide.....	34

Inledning

I ett globalt perspektiv är det vanligare att en person är flerspråkig snarare än kommunicerar med bara ett språk (Kultti, 2016). I och med att antalet flerspråkiga barn i förskolan är stor ökar även kraven på att förskolan ska arbeta språkfrämjande. Viktigt att nämna är att flerspråkighet i förskolan inte handlar om att pedagogerna ska kunna bidra med modersmålsundervisning för barnen. Flerspråkighet i förskolan handlar om att ge barnen möjligheten till att använda alla sina språk under sin vistelse på förskolan. Det pedagogerna kan göra för att stödja barnen är att uppmuntra barnen, ge dem talutrymme samt att väcka ett språkintresse hos barnen (Khouravi, 2017).

Enligt Skolverket (2016) hänger språk, lärande och identitetsutveckling nära samman. Därför ska förskolan sträva efter att stimulera barns språkutveckling i svenska genom att ta tillvara på deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt. Kultti (2012) liksom Hansen och Alvestad (2018) skriver om betydelsen av att pedagoger och vårdnadshavare samspelar och samarbetar för barnens språkutveckling. De menar att genom god kommunikationen med vårdnadshavare får lärare en större kunskap om barnets språk och kultur. Även Ljunggren (2016) menar att vårdnadshavare kan betyda mycket för barnens språkutveckling eftersom de kan få ny kunskap om barnens språkförståelse genom att se hur barnen reagerar när de får höra röster och språk de känner igen. Idag anses det som en fördel att vara flerspråkig både som enskild individ men även som samhälle. Att ett samhälle är flerspråkigt bidrar till större möjligheter att nå såväl ekonomiska och politiska framgångar som kulturella och vetenskapliga (Khouravi, 2017).

Under min förskolläraryr utbildning har jag intresserat mig för de flerspråkiga barnen som finns på våra förskolor. Jag har under mina tre VFU perioder på en mångkulturell förskola observerat och fascinerats mycket över hur dessa barn tar del av den svenska kulturen, försöker lära sig språket samt hitta sin plats i gruppen. Det som imponerar mig mest med det här är att barnen inte tycks hämmas av sina begränsade språkkunskaper, många av barnen jag har observerat har hittat sin plats i gruppen oavsett om de pratar samma språk eller inte. Utifrån dessa funderingar har jag valt att skriva mitt examensarbete om just flerspråkighet, där fokus ligger på förskollärares erfarenheter kring arbetet med barns flerspråkighet. Studien grundar sig på intervjuer som görs med förskollärare på

mångkulturella förskolor där 99% av barnen enligt förskollärarna har ett annat modersmål än svenska. Löfdahl (2014) menar att det är vanligt förekommande att lyssna på och tillägna sig kunskaper från andra förskollärares erfarenheter för att öka sina egna erfarenheter. Att undersöka förskollärares arbete med flerspråkighet bidrar till att få en ökad kunskap kring området för att förskollärare på så sätt kan lära av andras erfarenheter.

Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att utifrån ett få en ökad kunskap om förskollärares erfarenheter kring arbetet med flerspråkiga barn på förskolan.

Forskningsfrågorna för denna studie är:

- Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med främjandet av flerspråkiga barns språkutveckling? Vad anser de är viktigt att tänka på?
- Hur beskriver förskollärare vårdnadshavares delaktighet i arbetet med barns flerspråkighet?

Problemformulering

På många förskolor i Sverige finns det barn med annat modersmål än svenska vilket bidrar till att arbetet med språkutvecklingen har blivit en stor och viktig del i förskolans verksamhet. I och med den växande andelen flerspråkiga barn kan problem snabbt uppstå då det inte finns språkliga resurser för de barnen som är i behov av stöd i sin språkutveckling. Jag vill i och med min studie höra vad förskollärare har för erfarenheter kring arbetet med flerspråkiga barn samt undersöka medvetenheten om hur viktigt det är att arbeta med flerspråkiga barn. Jag vill även genom studien höra från förskollärarna vilka möjligheter och utmaningar arbetet för med sig. Om de uttrycker liknade möjligheter och utmaningar eller om de skiljer sig mellan förskollärarna. Det kräver att förskollärare ska arbeta med att dels lära de flerspråkiga barnen svenska samt att fortsätta med de svenskföddas språkutveckling. Men det är även viktigt att stödja barnen i deras individuella språkutveckling och se till varje barns behov.

Bakgrund

I följande del berörs förskolans styrdokument där skollagen samt läroplanen för förskolan (Skolverket, 2016) tas upp. Inledningsvis berörs vad såväl förskolechefen som förskollärarna ska ansvara för inom barns utveckling och lärande på förskolan. Vidare kommer en begreppsdefinition där de huvudsakliga begreppen förklaras i relation till denna studie.

Flerspråkighet i förskolans styrdokument

Förskolan har styrdokument som ligger till grund för verksamheten, förskolan är liksom grundskolan, högstadiet och gymnasiet en skolform som ingår i skollagen. I skollagen (2010:800) står det bland annat att alla som verkar inom någon skolform ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Lagen säger även att alla barn med annat modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla såväl det svenska språket som sitt modersmål. För att öka barnens chanser till god utveckling är det viktigt att förskolan ständigt håller en god kontakt med vårdnadshavare om barnets utveckling. Personalen och vårdnadshavare ska utöver de dagliga samtalen minst en gång per år träffas för ett så kallat utvecklingssamtal för att prata om barnets utveckling och lärande. Utöver skollagen har förskolan en egen läroplan att förhålla sig till. Läroplanen för förskolan (Skolverket 2016) utgår ifrån bestämmelserna i skollagen men innehåller bara målen för förskolan. I läroplanen står det till exempel att ”förskollärare ska ansvara för att arbetet i barngruppen genomförs så att barnen stimuleras och utmanas i sin språk- och kommunikationsutveckling”, ”samt att de ställs inför nya utmaningar som stimulerar lusten till att erövra nya färdigheter, erfarenheter och kunskaper” (s. 11). ”Förskolan ska sträva efter att varje barn känner en delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer” (s. 9). ”Förskolan ska sträva efter att varje barn tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld” (s. 10). Förskolans läroplan innehåller även riktlinjer som förskolechefen ska följa i sitt arbete. Förskolechefens ansvar utifrån läroplanen är bland annat att se till så att förskolans lärandemiljö utformas så att barnen får tillgång till en bra miljö och material för utveckling och lärande. ”Förskolechefen ska även systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp, utvärdera och utveckla verksamheten” (s. 16). Dessa mål och riktlinjer blir relevanta i denna studie för att se hur

förskollärarna arbetar för att nå upp till målen för att på så sätt skapa goda förutsättningar för barns utveckling och lärande.

Begreppsdefinition

I denna del kommer en beskrivning av begreppen flerspråkighet, modersmål och mångkulturell som används i min studie. Begreppen kan definieras på olika sätt men här förklaras de med utgångspunkt för att förstås i denna studie.

Begreppet flerspråkig används i den här studien för att benämna barnen som har ett annat modersmål än svenska. Att ha ett annat modersmål än svenska innebär att barnen använder ett annat språk i hemmen och det är språket som barnen lär sig först, alltså barnets förstaspråk (Håkansson, 2014). Begreppet modersmål kan dock enligt Kultti (2016) kritiseras på grund av en antydning till att det bara finns ett modersmål, när ett barn i själva verket kan ha flera modersmål. Ett barn som växer upp och utvecklar två språk parallellt redan från födseln har två modersmål. Om barnen växer upp i ett land där ett annat språk talas måste barnet utöver sitt modersmål lära sig ett nytt språk. Det här nya språket kallas då för andraspråk och används oftast utanför hemmet (Håkansson, 2014). Kultti (2012) kan även här se en problematik med begreppen första- och andraspråk då ett förstaspråk kan värderas högre än ett andraspråk. Med begreppet mångkulturell förskola menas att där går många barn med olika kulturer och därför bildar en samlingsplats där alla olika kulturer möts.

Tidigare forskning om flerspråkighet

I den kommande delen redovisas forskning kring flerspråkighet. Det är forskning som har sökts fram genom litteratur, avhandlingar och artiklar kring flerspråkighet på förskolan. Forskning som har valts ut och som anses vara relevant för denna studie handlar framförallt om förskollärarens arbete med flerspråkiga barn. Därför har begreppen *flerspråkighet*, *förskola*, *förskollärare* och *modersmål* använts för att söka fram relevant forskning. Det som berörs här handlar om den verbala kommunikationen, språkfrämjande aktiviteter samt samarbetet med vårdnadshavare. Forskningen har valts ut då den anses relevant för studiens syfte och frågeställningar.

Det verbala språket på förskolan

Kommunikation används som en vardagsterm och som en länk mellan kultur och tänkande och innehåller så mycket mer än grammatiska kunskaper och ett utvecklat ordförråd (Kultti, 2016). Enligt Björklund (2008) ses barn som framtidens medlemmar i samhället. Men för att barnen ska bli bra samhällsmedborgare anser hon att det är viktigt att de får tillgång till alla kulturella verktyg som behövs. Kommunikation är ett viktigt redskap och en viktig del i samspelet mellan individer. Den verbala kommunikationen, alltså det talade språket är ett viktigt verktyg för att kommunicera med varandra. Men att kommunicera på ett nytt språk kan enligt Kultti upplevas på olika sätt. Hon menar att för vissa barn är det inget konstigt med att ha ett andraspråk medan för andra kan det finnas ett stort behov av att anpassa sig till sin omgivning. Ladberg (2003) menar att språket är en bro mellan människor, att vi behöver språket för att bemöta varandra samt för att förstå och göra sig förstådd. Vidare menar hon att fattas möjligheten till språket blir den individen väldigt ensam. Björk-Willén (2014) skriver om att det är vanligt förekommande att barn som kommer till förskolan med ett annat modersmål tystnar när ingen förstår deras språk. Denna tysta period är inget ovanligt men trots detta menar hon att förskolepersonal ofta blir oroliga och osäkra över om det är normalt eller om det handlar om en språkstörning. För att det ska vara en språkstörning bör det finnas svårigheter i både första och andraspråket. Hon menar därför att om barnet hanterar sitt förstaspråk bra bör personalen därför fundera på andra faktorer som kan bidra till barnets tystnad. Människan använder språket för att uttrycka sig samt interagera med sin omgivning, därför är det viktigt att pedagoger på ett lustfyllt sätt hjälper barnen att utveckla en förståelse samt intresse för språket (Khouzravi, 2017). Ladberg menar att antalet språk en människa lär sig inte har att göra med begåvning, det har att göra med behov. Om ett barn har ett behov av att lära sig flera språk så gör den det.

I förskolan används ofta återkommande uttryck i samband med olika vardagsrutiner. Kultti (2016) menar att på förskolan kan uttrycket ”nu ska vi gå ut” betyda att barnen ska gå till hallen och klä på sig ytterkläder för att sedan gå ut på gården. Medan i hemmet kan det här uttrycket ha en annan betydelse. Hon menar att genom att upprepa samma uttryck vid vardagsrutiner lär sig barnen vad som förväntas av dem och hur de ska dela i dessa situationer.

Språkfrämjande aktiviteter

Barns fria lek

Björklund (2008) skriver om Friedrich Fröbels teori där hennes tolkning är att lekens betydelse är viktig för barns lärande. Hon menar att det är Fröbels teorier tillsammans med hans lekgåvor har präglat den svenska förskolan. I en norsk studie som gjorts (Hansen & Alvestad, 2018) belyser förskollärarna vikten av fri lek i barns språkutveckling. En förskollärare stödjer ett barns berättande genom att utgå ifrån barnets tidigare erfarenheter för att sedan stödja barnet med enstaka ord. Hansen och Alvestad (2018) menar att genom att förskollärarna använder sin kunskap om barnens erfarenheter kan läraren stödja barnen i sitt skapande av berättelsen samt i barnets språkutveckling. Hansen och Alvestad uttrycker utifrån intervjuerna med förskollärarna att det är viktigt med vokabulärträning med barnen under de vardagliga rutinerna. Ett exempel från studien var att när barnen skulle klä på sig och gå ut var pedagogerna noggrann med att benämna vad alla kläder heter och att fråga barnen var olika klädesplagg var. Genom att hela tiden prata med barnen om vad de ser, gör och benämna namn på olika föremål får barnen ett stort ordförråd.

Ljunggren (2016) menar att förskollärare ofta ställer frågor till barn där syftet är att lärarna själva kan kontrollera vad barnen gör eller vad de har lärt sig. Om lärare istället ställer frågor de inte vet svaret på eller i syfte att kontrollera barnen blir samtalet enligt Ljunggren mer lärorikt samt att nya kunskapsområden kan upptäckas.

Sagor och berättelser

Björklund (2008) skriver om barns litteracitet som i det här fallet uttrycks som ett begrepp där tal, tecken, bilder och symboler ingår. Säljö (2014) menar vidare att litteracitet ingår i kommunikativa sammanhang och att det är situationsknutna. Björklund skriver att barns intresse och engagemang kring text och bild växer om de deltar i sociala och kulturella sammanhang. Vidare menar hon att text och bild finns överallt men att barnen själva använder det som för dem anses vara meningsfullt. Hansen och Alvestad (2018) skriver i sin studie om hur förskollärare använder sig av sagor och berättelser där de med hjälp av olika artefakter försöker skapa en bättre förståelse för olika begrepp hos barnen. Med hjälp av konkreta föremål som även finns med i sagan eller berättelsen får barnen en bättre förståelse för olika begrepp. Ett annat exempel på hur sagan kan främja språkutvecklingen

är att fråga barnen olika frågor utifrån bokens innehåll. På så sätt blir barnen involverade i läsningen samt att de får möjlighet att uttrycka sig vilket i sin tur utvecklar språket.

Kultti (2012) menar att boken och dess tillhörande föremål ses som en artefakt som tillsammans med lärares stöd och deltagande blir viktigt för barnens deltagande i aktiviteten. I Kulttis studie syns ett tydligt intresse av sagor och böcker på de involverade förskolorna. Antingen i form av att pedagogerna samlar barnen och gör en aktivitet av läsningen. Eller att enstaka barn kommer och vill att en pedagog ska läsa för den, men det händer även att barnen tar en bok och sätter sig och tittar och läser för sig själv. Vidare menar hon att svensk barnlitteratur ständigt finns närvarande i våra svenska förskolor, samt att det bidrar till en ökad språkutveckling hos barnen. Hon noterar dock att det sällan förekommer andra språk än svenska i samband med läsning på förskolorna trots att det finns många barn med andra modersmål än svenska. Att ha sagostunder med barnen har stor betydelse för barnets språkutveckling. I en sagostund skapas tillfällen och möjligheter till att föra en dialog, reflektion och att barnen får chansen att associera till sina egna erfarenheter (Khousravi, 2017).

Sångsamling

Sådana aktiviteter i form av sångsamling, rim och ramsor skapar goda förutsättningar för barns delaktighet samt lärande eftersom det ger barnen en möjlighet till deltagande i de språkliga sammanhangen oavsett tidigare språkkunskaper (Khousravi, 2017). Sång och musik uppmärksammas ofta i förskolan och är en del av kulturella traditioner, samt att det ofta används i syfte att skapa gemenskap (Kultti, 2012). Att använda sig av sång och musik i en sångsamling skapar gemenskap genom att tillsammans kommunicera genom musiken. I barnens musicerande måste de samspela och kommunicera för att det ska låta bra. Kultti menar att barn redan i tidig ålder har erfarenheter av musicerande, denna erfarenhet kommer framför allt genom den media barnen kommer i kontakt med.

I en studie som Kultti (2016) gjort visar resultatet att samtliga förskolor som deltar ägnar sig åt sångsamling regelbundet. Genom att samtala om sångerna får barnen en större förståelse för begrepp och innebörden i sången. Kultti menar att en sådan sångsamling skapar en språkutvecklande aktivitet.

Samarbetet med vårdnadshavare

Allt förknippa hemkultur med flerspråkiga barn kan vara enkelt men i själva verket är hemkultur något som alla barn har. Khousravi (2017) menar att hemkultur är den kultur som varje enskild familj skapar, det kan handla om olika tankesätt eller vanor som skiljer sig mellan olika familjer. Genom att varje barn har en egen hemkultur skapas ett mångkulturellt samhälle på förskolan. Därför är det viktigt att alltid ha ett mångkulturellt arbetssätt på förskolan oavsett om det finns barn med utländsk bakgrund eller inte. Khousravi skriver att ett enkelt sätt att visa intresse, synliggöra och uppmärksamma flerspråkighet på förskolan kan vara att synliggöra barnens modersmål och hemkultur genom text, bilder och symboler.

Ljunggren (2016) visar genom sin artikel att barnens vårdnadshavare kan betyda mycket i barnens språkutveckling på förskolan. I artikeln har barnens vårdnadshavare spelat in olika sånger och fraser på sitt modersmål med hjälp av olika digitala föremål. Studien visar barnens positiva reaktioner när de känner igen rösterna och språket och försöker härma och sjunga med. Ljunggren menar även att genom projektet med språket och de digitala verktygen har det skapats en bättre sammanhållning mellan pedagoger och vårdnadshavare. Efter projektet pratas det mer om vad olika föremål heter på olika språk, istället för de vanliga påminnelserna eller dialogerna som annars brukar ske. Studien visar på att projekt där hemmet och förskolan samarbetar kan gränserna där emellan minskas. Samt att med modern teknik är det enkelt att ta med hemmet till förskolan. När barnen reagerar på de olika språken visar de att det finns en språklig medvetenhet hos barnen. Även Kultti (2012), Hansen och Alvestad (2018) skriver hur viktigt det är att pedagoger och vårdnadshavare samspelar för barnens språkutveckling. De menar att genom god kommunikationen med vårdnadshavare får lärare en större kunskap om barnets språk och kultur. De menar vidare att det är genom kunskapen om barnen de kan utforma givande lärandetillfällen. Ladberg (2003) menar att vissa vårdnadshavare inte vill att barnen ska få modersmålsundervisning i förskolan då de tror att det hindrar barnet från att lära sig svenska. Hon menar dock att språk inte stör eller konkurrerar med varandra och att barnen därför inte ska överge sitt modersmål för att lära sig bättre svenska.

Sammanfattning av tidigare forskning

En sammanfattning av den tidigare forskningen visar att kommunikationen och samspelet mellan barn, förskolepersonal och vårdnadshavare är viktigt för att skapa bra förutsättningar för en god språkutveckling hos barnen (Hansen & Alvestad, 2018; Kultti, 2010; Ljunggren, 2016; Khousravi, 2017). Att använda sig av olika kulturella redskap bidrar till en ökad förståelse för varandras kultur samt att det bidrar till en ökad språkutveckling. Ovan nämns språket som ett viktigt redskap för att i sociala samspel med andra kommunicera med varandra. Det är i dessa samspel som kunskap och erfarenheter förmedlas med hjälp av kommunikation (Kultti, 2010). Forskning visar hur förskolan kan arbeta för att främja barns språkutveckling (Hansen & Alvestad, 2018). Den fria leken, sagor och sångsamlingar är viktiga faktorer där förskolan skapar en gemenskap i barngruppen samt att barnen får chansen att lära sig språket genom socialt samspel (Khousravi, 2017; Kultti, 2010; Hansen & Alvestad, 2018; Björklund, 2008). Men en annan viktig förutsättning för att arbeta språkfrämjande och för att känna en delaktighet i sin egen och andras kultur är att göra vårdnadshavare delaktiga i verksamheten. Genom att samspela med barnens vårdnadshavare kan en ny relation mellan barnets hemkultur och förskolans kultur skapas (Ljunggren, 2016; Hansen & Alvestad, 2018).

Teoretisk utgångspunkt

Som teoretisk utgångspunkt har det sociokulturella perspektivet valts ut som grund till denna studie. Perspektivet valdes utifrån syfte och fokus som finns i studien. Utifrån Vygotskijs teorier är allt lärande socialt och sker i samspel med andra (Säljö, 2014. Smidt, 2010). För att ett samspel ska fungera krävs det en social kompetens som är en grund för människors utveckling (Strandberg, 2017). Säljö (2014), Smidt (2010) och Strandberg (2017) skriver om det sociokulturella perspektivet och menar att människor formar sig själva och andra genom kommunikation samt att det fungerar som en länk mellan kultur och tänkande. Inom det sociokulturella perspektivet anses fysiska redskap som är gjorda av människan som viktiga eftersom dessa redskap bär på betydelse och mening. I förskolan ses ofta dessa redskap som lekmaterial som kan användas i lärandesyfte trots att de används i barnens lek.

Inom perspektivet anses det att redan när barnet ligger i magen sker ett socialt samspel. Därefter fortsätter barnet att kommunicera med omvärlden genom olika kulturella redskap för att utvecklas som individ. Säljö (2014) beskriver ett sätt att se på det sociokulturella perspektivet som kulturpsykologiskt. Han menar att perspektivet handlar om hur människan tillägnar sig och formas genom kulturella aktiviteter, samt att de använder sig av kulturella redskap. Kultur består i det här sammanhanget av människans olika idéer, värderingar och kunskaper. Vidare skriver han att det inom kulturen finns olika redskap (artefakter) som fyller vardagen. Inom dessa artefakter inkluderas till exempel språket som är ett viktigt kulturellt redskap. Mediering är ett centralt begrepp inom det sociokulturella perspektivet. Begreppet används som en förklaring för samverkan mellan individer och de kulturella redskapen. För att kunskap ska kunna förmedlas vidare mellan individer krävs mediering med hjälp av artefakter. Syftet med mediering är att försöka förklara och förstå samt delge våra erfarenheter. Det sker främst genom språket, tecken och symboler (Smidt, 2010; Strandberg, 2017). För att det ska kunna ske blir kommunikation ett viktigt redskap för att kunskap och lärdom ska kunna föras vidare mellan individer (Säljö 2014). Sociokulturella resurser skapas genom kommunikation men det är även genom kommunikation som dessa resurser förs vidare. Säljö menar att det finns en lärdom att bära med sig utifrån varje samtal, handling eller händelse. Han menar vidare att människan hämtar mycket kunskap genom vardagliga sammanhang som när vi umgås med familjen, släkten eller vänner. I dessa sammanhang

är inte det huvudsakliga syftet att förmedla kunskap, trots det sker ett lärande genom att interagera med andra människor. Approriering är ännu ett centralt begrepp inom det sociokulturella perspektivet och betyder att ta till sig kunskap genom att använda kulturella redskap (Säljö, 2014). Approriering beskrivs enligt Säljö som ett sätt att lära sig nya saker i sociala sammanhang. Approriering blir därför centralt inom perspektivet då allt lärande sker i samspel med andra.

Metod

I det kommande avsnittet ges en redogörelse för hur studien metodologiskt har genomförts. Inledningsvis redogörs för intervju som metod. Vidare beskrivs urvalet av deltagare, studiens genomförande liksom hur de etiska aspekterna har behandlats.

Som metod för min studie som syftar till att få en ökad kunskap om förskollärares erfarenheter kring arbetet med flerspråkiga barn, användes semistrukturerade intervjuer. Det innebär att jag som intervjuare har en intervjuguide med ett frågeschema, men där frågornas ordningsföljd kan variera samt att ytterligare frågor kan läggas till (Bryman, 2011). Utifrån studiens syfte samt forskningsfrågor har intervjufrågor skapats. Tanken med intervjun var att få så utförliga svar som möjligt. Därför utformades intervjufrågorna på så sätt att respondenterna inte kunde ge enbart ett svarsalternativ. Att använda sig av öppna frågor menar Bryman (2011) är en fördel på så vis att respondenterna kan svara med sina egna ord. Samt att öppna frågor inte leder respondenterna mot någon speciell riktning, jag som intervjuare kan då få olika svar beroende på hur respondenten har tolkat mina frågor. Men Bryman belyser även vissa nackdelar med öppna frågor. Ett problem som kan uppstå är om det finns en tydlig tidsram för hur länge intervjun får pågå. Han menar att en intervju med öppna frågor kan pågå under en mycket längre tid då respondenten kan prata längre än om slutna frågor valts. Det blir även mer tidskrävande att bearbeta materialet eftersom variationen mellan svaren kan vara stora samt att det då blir svårare att urskilja teman utifrån dessa svar.

Urval av deltagare

Till denna studie har ett strategiskt urval använts av deltagare som innebär att chansen ökar för mer variation i svaren från respondenterna (Trost 1997). Till studien intervjuades 6 personer som alla är utbildade förskollärare och har olika lång erfarenhet av arbetet med flerspråkiga barn i förskolan. Deltagarna i intervjuerna har arbetslivserfarenheter mellan 9–30 år. Intervjuerna skedde på två mångkulturella förskolor där båda har lång erfarenhet av flerspråkiga barn. Jag kontaktade förskolor som jag sedan tidigare erfarenheter vet är mångkulturella förskolor där näst intill alla barn är flerspråkiga, samt att förskolorna under många år har varit mångkulturella och arbetat med flerspråkighet under en längre tid. För att få tillträde till förskolorna valdes att kontakta förskolechefen för förskolorna och berätta om mitt examensarbete. Förskolechefen kan här ses som en ”gatekeeper” där

jag genom kontakt med denne kan få information och tillträde till förskolan (Corsaro, 1982). Jag mailade därefter förskolechefen min informationsblankett samt mina frågor som i sin tur skickades vidare till de anställda på den aktuella förskolan. För att få tillträde till platsen var jag i min beskrivning av mitt tillvägagångssätt noggrann med att förklara hur insamlingen av data skulle gå till. Jag var tydlig med att mina inspelade intervjuer inte skulle ses som störande för varken personalen eller verksamheten. Samt att det insamlade materialet inte skulle ge fel bild av verksamheten (Corsaro, 1982). Fem av de förskollärare som deltog i studien gick frivilligt med på att bli intervjuade med ljudinspelning och kontaktade mig för en dag och tid då intervjun skulle ske. En förskollärare valde att inte delta i någon ljudinspelning men gick med på att svara på mina frågor.

Genomförandet

Semistrukturerade intervjuer valdes då en intervju kan flyta på bättre när jag som intervjuare kan variera ordningsföljden i mina frågor utifrån vart intervjun leder (Bryman, 2011). Samt att jag om så behöver kan ställa ytterligare frågor om intressanta delar kommer fram. Viktigt att nämna här är att trots att ordningsföljden i mitt frågeschema inte följdes var jag ändå noga med att alla frågor kom med i intervjun. Som förberedelser inför intervjun skrevs en intervjuguide där information till respondenterna fanns samt frågorna till intervjun. Enligt Jan Trost (1997) används intervjuguide som en mall som innehåller frågor, teman eller ämnen som den som intervjuar ska hålla sig till under intervjun. Eftersom att jag sedan tidigare skickat ut frågorna som skulle ställas var deltagarna väl förberedda då de kunde fundera på frågorna i lugn och ro innan intervjun skulle äga rum. Innan intervjuerna startade lämnades som tidigare nämnt ut information och samtyckesblanketter till förskollärarna på förskolan. Även förskolechefen informerades om studien för att även få samtycke därifrån. Detta för att informera om vad det insamlade materialet kommer användas till samt syftet med min studie. Löfdahl (2014) menar att den viktigaste principen gällande forskningsetik handlar om att informera om undersökningen, att personerna ger samtycke till att delta samt att ge information om att de kan avbryta sitt deltagande. Jag var noggrann med att informera om att deltagandet är helt frivilligt, samt att samtyckesblanketter samlades in där samtliga förskollärare skrev under som ett godkännande. Trots att de då hade gett ett samtycke om deltagande var jag ändå noga med att informera om att de när som helst får avbryta sitt deltagande vare sig det är mitt i intervjun eller senare in i mitt arbete. I Sverige finns det

lagar gällande hanteringen av personuppgifter. Dessa lagar regleras av EU:s dataskyddsförordning (2016/679), GDPR. Av etiska skäl nämns inga personuppgifter i det här arbetet. Med personuppgifter menas all information som direkt eller indirekt kan kopplas samman med en person (Vetenskapsrådet, 2017). Därför är respondenternas namn fingerade samt att inte heller namnet på förskola, stad eller respondenternas etnicitet nämns.

På den inplanerade dagen genomfördes samtliga intervjuer på förskollärarnas arbetsplats. Jag valde att intervjua dem en och en i ett litet rum där vi fick sitta så gott som ostört under hela intervjun. Att intervjua dem en och en valdes då respondenterna kan förmedla tydligare svar och mer material än om jag intervjuade dem i grupp (Bryman, 2011). I en grupp kan det lätt bli att de tycker lika och då bara håller med varandra istället för att förmedla sina egna tankar. Ljudinspelning med hjälp av mobiltelefon valdes för att inte riskera att missa någon viktig information som respondenterna berättar om. Block och penna fanns med som backup utifall tekniken skulle krångla. Men efter första intervjun bestämde jag mig för att lägga ifrån mig pennan för att istället fokusera helt på den intervjuade personen. Löfdahl (2014) menar att för att få människor att berätta är det viktigt att lyssna och att visa engagemang på ett genuint och intressant sätt. Genom att bara fokusera på respondenten kunde ett bättre intresse för personens berättelser visas samt att jag lättare kunde se personen i ögonen under intervjun. Mina intervjuer varade mellan 13–17 min och tiden blev inget stort problem då alla respondenter kände sig nöjda och färdiga efter ca 15 min. Jag behövde varken lägga till många följdfrågor för att få intervjun att flyta på eller avbryta någon som talade för länge. Av önskemål från respondenterna skickades mina frågor ut till förskollärarna innan intervjutillfället för att de skulle känna sig mer förberedda.

Bearbetning av det insamlade materialet

När samtliga intervjuer var avklarade skrevs det för studien väsentliga materialet ut. Bryman (2011) menar att det är viktigt att skriva ut materialet medan det fortfarande finns färskt i minnet för att minska risken att missa viktiga delar i materialet.

Materialet har bearbetats genom att intervjuerna noggrant har lyssnats igenom för att sedan skriva ut det väsentliga från intervjun. Materialet strukturerades om i ordningen så att den passar ordningsföljden i intervjuguiden samt att alla intervjuer får samma struktur.

Trost (1997) menar att denna metod bidrar till att det blir lättare att analysera materialet när alla intervjuer har samma struktur samt att jag med fördel kan sortera bort ointressant material. Efter att det insamlade materialet skrivits ut letade jag efter betydande mönster som sedan skapade olika kategorier.

Resultat

I denna del presenteras studiens resultat utifrån intervjuerna som gjordes med 6 förskollärare på 2 mångkulturella förskolor. Resultatet kommer att presenteras utifrån fyra kategorier: *språkfrämjande arbete med flerspråkiga barn, att lägga sig på rätt nivå, att lära av varandra och att se vårdnadshavare som en tillgång*. Dessa kategorier är utformade efter betydande mönster i det insamlade materialet relaterat till studiens fokus. Förskollärarnas namn är fingerande.

Språkfrämjande arbete

I följande kategori synliggörs hur förskollärarna erfar sitt arbete med flerspråkiga barn samt vad de anser är viktigt att tänka på i arbetet. Samtliga förskollärare berättar att de använder mycket konkret material i sitt språkfrämjande arbete. Det är mycket böcker, bilder, figurer m.m. De tre förskollärarna Anna, Katharina och Anki arbetar med de yngre barnen på förskolan berättar att de använder mycket sånger, rim och ramsor samt Babblarna som är ett språkpedagogiskt material. Filmerna Pino¹ samt appen Pollyglutt² används även då filmen finns på olika språk och i appen kan barnen lyssna på sagor på sitt hemspråk. Det arbetas även mycket med teckenspråk³ som stöd för att förtydliga och förenkla för de barn som har svårt med uttalet. Resterande förskollärare Anton, Malin och Annelie arbetar med de äldre barnen där sagolådor och sagor i flerstegsmodellen används. Flerstegsmodellen innebär att förskollärarna använder sig av sagan i olika steg. Oftast läser de en saga först med konkret material som hör ihop med sagan. Sedan läser de samma saga med flano där de sätter upp illustrationer från sagan på en filttavla samtidigt som de berättar. Sista steget är att läsa boken vanligt, med hjälp av bilder och texten i boken.

Malin berättar:

Det är viktigt att prata tydligt med barnen och inte slarva med sitt eget språk. Jag tror att man blir mer medveten om hur man ska prata genom att använda flerstegsmodellen. Jag skulle läsa 5 små apor en dag och höll upp en säng

¹ Pino är en tecknad figur som finns både i bok- och filmserie. I serien skildras enkla händelser som barnen kan känna igen sig i, som att leka eller gå på utflykt.

² Pollyglutt är en digital bilderbokstjänst där som kan användas i arbetet med språkutveckling. Böckerna är inlästa på svenska men de finns utöver det även på upp till 18 andra språk.

³ TAKK (Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation).

och frågade barnen vad det var, varpå många svarade 5 små apor istället för säng. En annan dag visade jag en hink och frågade vad det var och barnen svarade att det var sand.

Även Anton berättar:

Det är viktigt att inte ta för givet att alla förstår de ”enkla” sakerna. En för mig väldigt enkel mening ”jag sitter på en stol” kan skapa många frågetecken hos barnen. Vem sitter och vad är en stol? Det är därför viktigt att inte bli arg när de inte gör som vi säger. Ibland kanske barnet inte förstår vad vi menar. Ett annat exempel är när jag läser en bok. Barnen kan berätta vad den handlar om men det är inte säkert att de förstår innebörden av boken.

Inom det sociokulturella perspektivet sker allt lärande i samspel med andra samt att människan använder sig av artefakter (Säljö, 2014). Ovan beskriver Malin och Anton hur de använder sig av olika artefakter i form av film, böcker samt annat konkret material i sin undervisning. Kultti (2012) menar att genom att använda dessa artefakter tillsammans med förskollärares stöd bidrar till att barnen får ett ökat engagemang och intresse för aktiviteten. Förskollärarna är tydliga med hur viktigt det är att tala tydligt med barnen och inte ta barnen för givet och tro att de förstår allt som vuxna säger. Genom att använda sig av flerstegsmodellen blir barnen delaktiga i sitt lärande. När förskollärarna använder konkreta föremål till sagorna menar Hansen och Alvestad (2018) att barnen får en bättre förståelse för de begrepp som används i boken. På så vis kan även barnens språkförståelse ökas. Genom att samtala med barnen och tillsammans lära av varandra sker en mediering (Smidt, 2010). Inom det sociokulturella perspektivet innebär denna mediering att förskolläraren förmedlar sin kunskap vidare till barnen genom att använda sig av språket som redskap. Utifrån resultatet synliggörs att förskollärarna prioriterar en bra grundläggande språkförståelse hos barnen. Att det är viktigt att barnen blir medveten om vad förskollärarna pratar om och vill förmedla.

Lägga sig på rätt nivå

Den andra kategorin handlar om utmaningarna förskollärarna erfar kring flerspråkighet. Fem av förskollärarna var överens om att en stor utmaning i arbetet med flerspråkiga barn är att se till så att alla barn verkligen förstår det som förskollärarna försöker förmedla. Tre förskollärare förtydligar och uttryckte tydligt att den största utmaningen är att lägga sig på rätt nivå både kunskapsmässigt men även i de vardagliga samtalen.

Anna uttrycker:

Utmaningen är att lägga sig på rätt nivå och läsa in och känna av vart barnen befinner sig. Det är så lätt att bara rusa på istället för att låta det ta tid.

Även Anton menar att det är svårt att lägga den så kallade ribban på rätt nivå för att arbetet ska främja och inte hämma barnen i deras utveckling. Anton berättar:

Svårigheten är att lägga ribban på rätt nivå. Man får inte lägga ribban så högt, man måste vara ödmjuk. Men jag är även rädd för att lägga ribban för lågt för då säger jag indirekt till barnet att, du är lite korkad. Om jag använder en för låg nivå och använder samma ord varje dag lär de sig inget.

Han fortsätter och berättar att det är lätt att komma in i vardagslunken och irritera sig på att barnen inte lyssnar. Han menar att det i själva verket kan vara så att de inte förstår vad vi säger åt dem. Det är inte bara arbetet med barnen förskollärarna uttrycker som en utmaning i sitt arbete. Tre av förskollärarna nämner även kontakten med vårdnadshavare som en stor utmaning. När språkkunskaperna brister är det svårt att förmedla budskap och information till varandra.

Det här är något som Anki uttrycker på följande vis:

En stor utmaning anser jag är att samarbeta med föräldrarna. Den vanliga informationen som vi annars får, t.ex. att barnet pratar hemma om förskolan, eller att barnet sovit dåligt eller liknande som underlättar för oss att möta barnet på bästa sätt uteblir eftersom att vårdnadshavarna har svårt att uttrycka sig.

Förskollärarna uttrycker att det finns vissa svårigheter som uppstår i arbetet med flerspråkiga barn. Att lägga ribban på rätt nivå och få barnen att förstå ett sammanhang eller ett budskap anser förskollärarna är en svårighet. Utifrån det här menar Hansen och Alvestad (2018) att om förskollärarna har lagt ner tid på att lära känna barnen och deras kunskap och tidigare erfarenheter kan förskolläraren stödja barnen i deras språkutveckling. Utifrån resultatet synliggörs det att språkfrämjande arbetet kan vara lika viktigt och ha lika stor betydelse för alla barn i alla barngrupper. Inom det sociokulturella perspektivet används proximal utvecklingszon som ett centralt begrepp och innefattar vad en individ klarar med hjälp och utan hjälp (Säljö, 2014). I resultatet ovan kan det innefatta att barnen med hjälp av den vuxen eller sina kamrater kan lära sig och ta del av ny kunskap. Om barnet inte förstår vad den ska göra i vissa situationer kan de med hjälp av sina kamraters kunskap lära sig. När barnet sedan har fått en förståelse och gjort en utveckling kan barnet lösa ett problem på egen hand med hjälp av sin nya kunskap (Smidt, 2010).

Lära av varandra

Likväl som det finns utmaningar kring arbetet med flerspråkiga barn uttrycker även förskollärarna att det finns många möjligheter. Fyra förskollärare menar att fördelen med att arbeta med flerspråkiga barn är att de får en enorm kunskap om olika språk och kulturer. Annelie menar att barnen lär såväl förskollärarna som varandra ny kunskap om sin kultur och sitt språk. Annelie menar även att de fördomar som fanns innan har försvunnit och istället bytts ut mot en förståelse för hur olika människor beter sig och varför inom olika kulturer. Vidare menar hon att den förståelsen och kunskapen aldrig hade funnits om vi inte hade lyssnat och respekterat varandra. Anna menar att genom att vistas på en plats med så många olika kulturer, etniciteter och språk finns det inget som anses som onormalt. Här är alla olika och det är inget konstigt med det.

Katharina berättar:

Möjligheten tycker jag är att det som vi är mitt uppe i nu är så stort. Vi är med i en förändring av samhället vilket jag tycker är spännande. Att tillhöra en mångkulturell förskola skapar en möjlighet för de här barnen som växer upp i detta samhälle. Det är trots allt vår framtid vi arbetar med.

Anki berättar:

Möjligheterna är en färggrannare tillvaro. Vi lär oss varje dag om språk och kultur. Förskolan speglar hur samhället ser ut, och alla får lära sig att jobba tillsammans trots olikheter. Förskolan är även en väldigt viktig del i många familjers integration med det svenska samhället.

Utmaningar behöver inte bara anses som någonting negativt, utmaningar kan även hanteras och bidra till möjligheter. Utifrån resultatet synliggörs det att en förskollärare anser att arbetet med flerspråkiga barn är en del i en stor förändring av samhället. Hon menar att de på förskolan arbetar med samhällets framtid. I resultatet synliggörs även att en förskollärare menar att om barnen redan i tidig ålder får tillhöra det här mångkulturella samhället bidrar det till att barnen lättare accepterar varandras olikheter, samt att det inte finns någonting som anses som onormalt. Med det menas att då barnen har olika bakgrund, modersmål och etnicitet finns det inget som tyder på att något språk eller kultur är mer normalt än något annat. Det kan relateras till det sociokulturella perspektivet där människan lär av och i samspel med andra (Säljö, 2014). En förskollärare anser att kunskapen vi får genom samspel med varandra bidrar till att vi slipper fördomar om varandras kultur som annars kan uppstå. Hon menar även att barnen bär på mycket kunskap som både förskollärare och andra barn kan lära sig av. Även det här kan relateras till den proximala utvecklingszonen (Säljö, 2014) då barnen med hjälp av varandra lär sig ny kunskap genom att samspela med andra i sin omgivning. I resultatet synliggörs det att några av förskollärarna ser en fördel med att arbeta med flerspråkiga barn då de kan få en ökad kunskap om språk och kulturer. Här menar Ljunggren (2016) att det är viktigt att förskolläraren ställer frågor som de inte redan kan svaret på för att på så sätt upptäcka nya kunskapsområden. Om förskollärarna istället skulle ställa frågor de redan kan svaret på eller med syfte att kontrollera barnen menar Ljunggren att dessa nya kunskapsområden aldrig kommer upptäckas.

Vårdnadshavare som en tillgång

Den fjärde kategorin handlar om hur förskollärarna erfar hur förskolan kan samarbeta med barnets vårdnadshavare för att skapa en bra språkutveckling hos barnen samt en bra gemenskap.

Samtliga förskollärare uttrycker att det kan vara svårt att samtala med många av vårdnadshavarna med annat modersmål än svenska. De menar att det ibland kan vara viktig information som faller bort då de inte förstår varandra. Det kan som Anki tidigare nämnt vara information om hur barnet har sovit, ätit eller hur den mår. Hon menar även att många av vårdnadshavarna tror att de inte får tycka och ifrågasätta. Men att de genom arbetet med Unikum som är en form av digital dokumentation ska ge vårdnadshavarna en bättre förståelse för förskolans verksamhet, eftersom de genom webbtjänsten själva kan följa dokumentationen. Samarbetet med vårdnadshavarna kan tillföra många svårigheter, men i denna kategori redogörs hur förskollärarna arbetar för att skapa en god miljö mellan hemmet och förskolan och hur vårdnadshavarna kan ses som en tillgång. På de två förskolorna intervjuerna är gjorda sker idag inget konkret samarbete med vårdnadshavarna gällande undervisning och lärande. Däremot så försöker de samtala mycket med varandra och skapa ett intresse för de olika kulturerna.

Anna berättar:

Genom en uppgift i språklyftet hade jag språksamtal med några vårdnadshavare för att låta dem bli inkluderade och informerade om sitt barns språkutveckling. Genom sådana samtal får vi i personalen reda på hur de arbetar med språket i hemmet. Om de till exempel läser böcker eller sagor, eller information om vilket eller vilka modersmål dem använder. Vårdnadshavarna får i sin tur reda på hur vi på förskolan arbetar med språket samt att de får information om hur det går för just deras barn i sin språkutveckling.

Även Katharina menar att de informerar vårdnadshavarna om hur viktigt det är att prata sitt modersmål i hemmet eftersom förskolan inte kan erbjuda den delen. Anna menar att det är viktigt för att barnen ska bevara sin kultur och behålla den som en del av sig själv. Genom att förskolan visar intresse för barnens modersmål samt hemkultur blir vårdnadshavarna medveten om att deras kultur och språk inte är oviktigt för förskolans kultur. Annelie tycker att det är viktigt att uppmärksamma även andra kulturers stora högtider för att få en bättre förståelse för deras levnadssätt. Trots att vårdnadshavarna har en viktig del i barnens utveckling samt i förmedlingen av deras kultur berättar Malin att det är svårt att locka vårdnadshavarna till föräldramöten på förskolan. De har däremot

upptäckt att föräldrakvällar där även barnen får vara med har visat sig uppskattade av vårdnadshavare. Malin berättar vidare:

Då satsar vi på aktiviteter där barnen får visa upp vad de har gjort eller där de uppträder för sina föräldrar. Många av föräldrarna visar god respons på dessa kvällar och många tar gärna med och bjuder på mat. Detta skapar en god gemenskap samt att föräldrarna med en annan kultur än de svenska får känna sig uppskattade när de får dela med sig av någonting som representerar dem själva. Det blir som ett stort knytkalas eller en fest här på förskolan.

Anki menar:

Språkglädjen är det viktigaste i det språkfrämjande arbetet, att vi har roligt och att vi upptäcker språket tillsammans. Det blir mer avdramatiserat om även personalen visar att de försöker lära sig nya ord även fast de är svåra.

En viktig del som har framkommit genom hela studien är att förskollärarna anser att det är viktigt att försöka förstå barnen och finnas där och stötta dem i sin utveckling. För förskollärarna i studien tycks inte flerspråkighet vara ett stort problem i det stora hela, samt att förskollärarna inte tycks vara rädd för att ta del av barnens kulturer genom att samarbeta med vårdnadshavarna. Utifrån svaren på intervjuerna tycker de även att det är viktigt att få en lika bra kontakt med vårdnadshavarna som med deras barn. Även Ljunggren (2016) menar att det är viktigt då han anser att barnens vårdnadshavare kan betyda mycket för barnens språkutveckling på förskolan. Ljunggren menar även att om förskollärare och vårdnadshavare samarbetar utifrån ett intressant projekt skapas en bättre sammanhållning dem emellan. Han menar att nya samtal om andra ämnen kan uppstå och inte bara om att barnet behöver nya blöjor eller att den har ätit lika bra som vanligt. Detta kan relateras till då en förskollärare berättar att förskolan brukar anordna föräldrakvällar som ett sätt att inkludera och lära känna vårdnadshavarna. Det kan tolkas som att förskollärarna visar stort intresse och tar den mångkulturella miljön vi lever i på allvar. Anki berättar ovan att språkglädjen är en viktig del i det språkfrämjande arbetet. När förskollärare visar intresse för andras kulturer samt deras hemspråk skapas en avdramatiserad miljö då även personalen visar att de vågar använda sig av svåra ord. Det kan bidra till att även barn och vårdnadshavare

vågar prova mer när de inser att det inte gör någonting att de uttalar fel eller inte förstår allt som sägs. Föräldrakvällar kan även bidra till att barnen stärker sin egen identitet då de får visa sina vårdnadshavare vad de kan. Men även om de får hjälpa till att förklara och berätta om det är någonting som vårdnadshavarna inte förstår. Genom att förskollärarna kommunicerar och lär känna vårdnadshavarna menar Kultti (2012), Hansen och Alvestad (2018) bidrar till att förskollärarna får en större kunskap om barnens språk och kultur. Vilket således kan skapa möjligheter för att arbeta med barnens språkutveckling.

Diskussion

I följande kapitel relateras resultatet till den tidigare forskning som lyfts fram i studien. Kapitlet kommer innefatta två delar som är *metoddiskussion* samt *resultatdiskussion*. Resultatdiskussionen är även indelad i två kategorier utifrån studiens frågeställningar. Dessa kategorier är *Förskollärarnas arbete med flerspråkiga barn* och *Vårdnadshavarnas delaktighet i förskolans verksamhet*.

Metoddiskussion

Jag använde mig av semistrukturerade intervjuer för att samla in mitt material. Valet grundar sig på att det skapar en mer naturlig situation om jag kan ändra ordningsföljden på mina frågor beroende på hur intervjun formas (Bryman, 2011). Sex förskollärare från två olika förskolor intervjuades till denna studie. I efterhand hade jag gärna samlat in mer data genom ytterligare någon intervju på någon annan förskola för att få mer varierande svar. Att intervjuar förskollärare från andra förskolor med mindre erfarenhet av flerspråkiga barn hade möjligen skapat annorlunda svar. De andra förskolorna kan ha andra områden de lägger fokus på eller andra svårigheter och möjligheter som inte de flerspråkiga förskolorna har. På så sätt kan insamlad data skapa mer variation och tillförlitlighet i studien. Eftersom de två förskolorna som används i studien har samma chef och brukar samarbeta skiljde sig inte deras arbetssätt så mycket ifrån varandra. Valet av att intervjuar fungerade bra då syftet var att få en kunskap om förskollärarnas erfarenheter kring arbetet med flerspråkiga barn. Jag använde mig av öppna frågor vilket Bryman menar är till en fördel då respondenterna kan svara med egna ord och på så sätt få mer varierande och mer personliga svar. Jag valde respondenternas godkännande att

spela in intervjuerna för att inte riskera att missa någon viktig del. En lärdom utifrån det här är att inte stressa fram svaren från respondenterna utan låta det ta sin tid och inte vara rädd för tystnaden som uppstår ibland (Bryman, 2011; Trost, 1997).

Resultatdiskussion

Förskollärarnas arbete med flerspråkiga barn

I resultatet synliggörs det att en förskollärare menar att barnen är vår framtid. Förskollärarna i studien säger sig arbeta för att barnen ska klara sig bra i samhället. Det här menar även Björklund (2008) då hon uttrycker att barnen är de framtida samhällsmedborgarna. Hon menar även att om barnen ska fostras till goda medborgare behöver de få tillgång till alla kulturella verktyg som finns. Inom det sociokulturella perspektivet är kommunikation med hjälp av språket ett viktigt kulturellt redskap (Säljö, 2014). Därför är det viktigt att förskolan arbetar med barnens språkutveckling redan i tidig ålder. Utifrån resultatet uppfattas det som att förskollärarna i studien är väl medvetna om vad det innebär att arbeta med flerspråkiga barn. Samt hur de ska arbeta för att skapa möjligheter för barns språkutveckling. De anser att flerspråkighet och barns modersmål är viktigt och intressant för att bevara barnens identitet och sin bakgrund. Detta uttrycker även Khousravi (2017) då hon menar att det är viktigt att förskollärare på ett lustfullt sätt hjälper barnen att utveckla ett intresse samt förståelse för språket. Trots detta synliggörs det inte i resultatet att de använder sig så mycket av olika modersmål i lärandesyfte i verksamheten. Jag uppfattar det här som att personalen inte bär på den språkkunskapen eller känner sig bekväm med att använda andra språk än svenska. Ladberg (2003) menar att bra språkkunskaper inte handlar om begåvning utan om behov. Jag kan därför tolka det som att förskollärarna i studien inte känner att behovet finns där fullt ut. Eller att tiden och orken inte räcker till att lära sig olika fraser på barnens modersmål då det finnas många olika modersmål på en avdelning. Det är bara en förskollärare som berättar att de på hennes avdelning arbetar med digitala material (Pino och Pollyglutt) där filmernas språk och det inlästa språket till böckerna går att ändra till barnens modersmål. I Ljunggrens (2016) studie synliggörs det hur barnen reagerar när de får höra sina föräldrars röster samt sitt modersmål med hjälp av det inspelade materialet. Liksom i Ljunggrens studie kan förskollärarna i min studie med hjälp av digitala verktyg också få syn på om barnen reagerar och visar tecken på förståelse när de får höra sitt modersmål. I Ljunggrens studie visade barnen sådana tecken genom att bli glada eller härma det som sades i

ljudinspelningen. Förskolläraren menar att genom att spela upp sagor eller sånger på barnens modersmål kan de som förskollärare se om barnet reagerar på något speciellt sätt. Samma förskollärare är även den enda som uttrycker att pedagogerna avdramatiserar språkinläringen om de själva visar att de är intresserade av andra språk och försöker använda nya ord fast det är svårt. Hon menar vidare att om förskollärare visar att det inte är så läskigt att prova nya ord samt att det inte gör någonting om de uttalar fel kan det bidra till att även barnen vågar prova sig fram.

I resultatet synliggörs att förskollärarna arbetar mycket med sagor, rim, ramsor och sånger i det språkfrämjande arbetet. Att förskollärarna använder sig av konkreta material samt inkluderar barnen i deras lärande så bidrar det till att lärandet sker i sociala sammanhang (Smidt, 2010). Förskollärarna som arbetar med de äldre barnen menar att de använder sig mycket av sagolådor och sagor i flerstegsmodellen med hjälp av konkreta material för att skapa en bra språkförståelse hos barnen. Liksom förskollärarna i studien anser även Kultti (2012), Hansen och Alvestad (2018) att användandet av olika artefakter i form av föremål kan möjliggöra en bättre begreppsforståelse hos barnen. De menar att artefakter tillsammans med förskollärares stöd blir en viktig del i barnens deltagande. Utifrån dessa sago- och sångsamlingar där en förskollärare lär barnen ny kunskap sker en mediering. Det innebär att när förskollärarna i studien använder sin egen kunskap om till exempel olika begrepp i en saga för att sedan förmedla den kunskapen till barnen sker en mediering (Säljö, 2014). Det är med hjälp av mediering och de kulturella redskapen som kunskap kan föras vidare. På förskolan är det vanligt förekommande att approriering sker då barnen hela tiden snappar upp ny kunskap från till exempel vuxna (Säljö, 2014). Utifrån resultatet framgår det att arbetet med flerspråkiga barn på förskolan i största grad handlar om att de flerspråkiga barnen ska lära sig och få en förståelse för det svenska språket. Det framgår som tidigare nämnt inte av resultatet att förskollärarna arbetar för att barnen ska stimuleras i sitt modersmål. Förskollärarna uttrycker dock att de är tydliga med att berätta för vårdnadshavarna hur viktigt det är att barnen pratar sitt modersmål i hemmet eftersom förskolan inte kan bidra med den biten. Som tidigare nämnt menar Ladberg (2003) att vissa vårdnadshavare kan tro att barnens modersmål konkurrerar ut det svenska språket och är rädd för att barnen inte ska klara av att lära sig flera språk samtidigt. Men Ladberg menar att så är inte fallet, barnen lär sig de språk som de har behov av. Jag ser det som att de flerspråkiga barnen alltid kommer ha ett behov att använda det svenska språket så länge de vitsas i det svenska samhället. Som utveckling av förskolans verksamhet går det

att fundera över att till exempel anställa personal med annat modersmål än svenska för att stötta barnen i språkutvecklingen.

Utifrån resultatet beskriver förskollärarna att det finns utmaningar i arbetet med flerspråkiga barn. Utmaningarna menar förskollärarna är att lägga sig på rätt nivå i arbetet med barns språkutveckling samt i de vardagliga rutinsituationerna. En förskollärare menar att hon är rädd för att lägga sig på för låg nivå och på så sätt förminska barnen. Samtidigt som det inte blir bra att lägga sig på för hög nivå och ställa för höga krav på barnen. Förskollärarna menar att det är viktigt som pedagog att ta sig tiden och försöka förstå varför barnen inte gör som vi säger, istället för att tro att de är bråkiga och inte lyssnar. Säljö (2014) och Smidt (2010) skriver om den proximala utvecklingszonen och menar att barnen kan med hjälp av förskollärare eller sina kamrater ta del av och samla på sig ny kunskap. Med den insamlade kunskapen kan barnet vid ett annat tillfälle på egen hand hantera olika problem eller svårigheter som uppstår (Smidt, 2010). Trots att förskollärarna uttrycker utmaningar i sitt arbete upplevs det utifrån intervjuerna att förskollärarna uppskattar sitt arbete. De anser att det även finns möjligheter och stolthet över att tillhöra en mångkulturell förskola. Möjligheterna upplevs utifrån resultatet är att en mångkulturell förskola är en plats där alla får vara sig själv utan att känna sig annorlunda. En plats där en språkglädje ständigt bör närvara och där barnens olikheter uppmärksammas som någonting positivt som vi kan ta lärdom av.

Vårdnadshavarnas delaktighet

I resultatet synliggörs det att förskollärarna inte tar någon vidare hjälp av vårdnadshavarna i lärandesyfte. I relation till Ljunggrens (2016) artikel som lyfter att barnens vårdnadshavare har spelat in olika fraser med hjälp av digitala föremål är det inte någon förskollärare i denna studie som antyder på liknande samarbete mellan hemmet och förskolan. En förskollärare berättar dock att hon har använt sig av språksamtal med vårdnadshavare för att få en bättre kunskap om barnets språkutveckling i hemmiljön. Dessa samtal har enligt förskolläraren fått positivt bemötande av de vårdnadshavare som har deltagit. I arbetet med flerspråkiga barn är det viktigt att komma ihåg att bara för att några barn talar samma modersmål behöver det inte betyda att barnen delar samma hemkultur. Khouzravi (2017) menar att hemkultur är någonting som varje enskild familj skapar och handlar om olika tankesätt och vanor som finns inom en familj. Därför anser

jag att det är viktigt att förskollärarna lägger tid på att lära känna varje barn och dess familj utan att dra förhastade slutsatser och anta att vissa familjer ser likadana ut.

I resultatet synliggörs även hur förskollärarna uttrycker svårigheter med att få vårdnadshavarna att komma på deras föräldramöten. Men när de däremot har föräldrakvällar kommer många fler och det blir en mer sällskaplig och lättsam stämning. Det här visar tydligt hur förskollärarna i min studie har uppmärksammat vad vårdnadshavarna tycks vara intresserade av och utvecklat sin verksamhet, för att sedan kunna skapa en god relation till barnens vårdnadshavare och hemkultur. Enligt Kultti (2012), Hansen och Alvestad (2018) är det genom god kommunikation med vårdnadshavarna som förskollärare får kunskap om barnets språk och kultur. Därför är det viktigt att förskollärare och pedagoger samarbetar med varandra. Det är sedan genom den kunskapen som förskollärare kan utforma lärandetillfällen som är givande för barnen. I resultatet synliggörs det att dessa föräldrakvällar blir som en trevlig och mer festliknande tillställning då många vårdnadshavare tar med sig hemmagjord mat. Förskollärare uttrycker även att barnen uttrycker en stolthet när de visar sina vårdnadshavare vad de har gjort och lärt sig. De menar även att vissa barn ser ut att känna en viss stolthet när de får tolka för sina vårdnadshavare och på så vis visa att de har en tillräcklig språkförståelse på två olika språk. Jag tänker att även fast vårdnadshavare och förskollärare inte kan samtala fullt ut med varandra får förskollärarna ändå en klar inblick i barnets kultur speciellt genom till exempel maten. Det här tänker jag går att utveckla till att även lyssna på musik från den kulturen eller om de har någon speciell dans eller klädsel. På så vis kan människor förmedla kunskap mellan varandra utan att bara använda det verbala språket. En förskollärare menar att genom arbetet med den digitala dokumentationen i Unikum kan barnens vårdnadshavare få en bättre förståelse för förskolan. Det kan vara ett bra arbetssätt för att få vårdnadshavare mer involverade i verksamheten. Men även få dem att bli mer nyfiken och våga fråga personalen om de olika dokumentationerna.

Slutsats

Utifrån studiens syfte ställde jag den didaktiska frågan *Hur?* Den första frågan är ”*Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med främjandet av flerspråkiga barns språkutveckling? Vad anser de är viktigt att tänka på?*”. Utifrån studiens resultat kan en slutsats dras att förskollärarna erfar att de har positiva erfarenheter kring arbetet med flerspråkiga barn på förskolan. Samt att de är medvetna om hur de vill arbeta för att främja barns språkutveckling. Förskollärarna arbetar mycket med språkfrämjande material i form av sagor och film, samt sånger, rim och ramsor för att öka barnens språkförståelse. Förskollärarna menar att det är viktigt att tänka på att lägga kunskapen på rätt nivå för att undervisningen inte ska bli varken för lätt eller för svår. Men även att vara tydliga med barnen. Resultatet visar att lägga sig på rätt nivå och vara tydlig är viktiga delar i arbetet med flerspråkiga barn med de menar även att det är en stor utmaning. Såväl som det finns utmaningar finns det även möjligheter vilket förskollärarna belyser är att kunskapen om språk och kultur ökar när de tillsammans med barnen får lära sig nya saker. De menar även att det finns en acceptans bland barnen då alla är olika och ser det inte som ett problem med att alla är olika.

Utifrån studiens syfte ställdes även den didaktiska frågan ”*Hur beskriver förskollärare vårdnadshavares delaktighet i arbetet med barns flerspråkighet?*”. Studien visar att förskollärarna beskriver att det är en utmaning att samarbeta med barnens vårdnadshavare då många saknar den språkkunskapen inom det svenska språket som behövs för att föra en konversation. I resultatet synliggörs det dock att förskollärarna trots dessa svårigheter har uppmärksammat och reflekterat över vad de tror passar bra för vårdnadshavarna. De anordnar därför föräldrakvällar som ett sätt att inkludera vårdnadshavarna i verksamheten och visar vad barnen gör om dagarna. Samtidigt som de får träffa andra familjer från samma kultur.

Vidare forskning

Under arbetet med studien har det uppstått nya tankar och idéer kring vidare forskning inom ämnet. Ett sätt kan vara att utföra observationer på förskolor för att få syn på hur förskollärarna arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling då det inte går att säga i denna studie. Därefter går det att jämföra vad förskollärarna säger att de gör och vad de egentligen gör i sitt arbete. En annan tanke är att intervjua vårdnadshavarna till de

flerspråkiga barnen för att på så vis få deras perspektiv på vad de tänker kring ämnet och sin egen inverkan i verksamheten.

Referenslista

Björkman, E. (2008). *Att erövra litteracitet: små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan*. Göteborgs Universitet.

Björk-Willén, P. (2014). Är flerspråkiga barn i behov av särskilt stöd? A. Stranberg, (red.), *Med sikte på förskolan: barn i behov av stöd* (s. 85–102). Lund: Studentlitteratur.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

CODEX (2018). Regler och riktlinjer för forskning.

<http://www.codex.vr.se/manniska3.shtml>

Corsaro, W, A. (1982). Something old something new. The importance of prior ethnography in the collection and analysis of audiovisual data. *Sociological Methods and Research*, 11 (2), 145–166.

Hansen, J. E., & Alvestad, M. (2018). Educational Language Practices Described by Preschool Teachers in Norwegian Kindergartens. *European Early Childhood Education Research Journal*, 26(1), 128–141. Retrieved from

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=shib&db=eric&AN=EJ1169932&site=ehost-live&custid=s3912055>

Håkansson, G. (2014). *Språkinläring hos barn*. Lund: Studentlitteratur.

Khousravi, M. (2017). *Flerspråkighet: Alla barn, alla språk, alla dagar!* Stockholm: Natur och Kultur.

Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan: Villkor för deltagande och lärande*. Göteborgs Universitet.

Kultti, A. (2016). *Flerspråkiga barns villkor i förskolan: lärande av och på ett andra språk*. Stockholm: Liber.

Ladberg, G. (2003). *Barn med flera språk – Tvåspråkighet och flerspråkighet I familj, förskola, skola och samhälle*. Stockholm: Liber.

Ljunggren, Å. (2016). Multilingual Affordances in a Swedish Preschool: An Action Research Project. *Early Childhood Education Journal*, 44(6), 605–612. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=shib&db=eric&AN=EJ1114939&site=ehost-live&custid=s3912055>

Löfdahl, A. Hjalmarsson, M. & Franzen, K. (red). (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98. ([Ny, rev. Uppl.]*). Stockholm: Skolverket.

Smidt, S. (2010). *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. Lund: Studentlitteratur AB.

Strandberg, L. (2017). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. Lund: Studentlitteratur AB.

Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur AB.

Trost, J. (1997). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilagor

Informationsbrev till förskollärare

Jag heter Emelie Andersson och studerar vid förskolläraryrket, Högskolan i Gävle. Under hösten 2018 skriver jag mitt examensarbete i didaktik.

Under oktober planerar jag för en intervjustudie på er förskola.

Syftet med den kvalitativa undersökningen är att få ökad kunskap om förskollärares erfarenheter kring arbetet med flerspråkiga barn i förskolan. För att närma mig detta kommer jag att genomföra intervjuer av förskollärare. Undersökningen kommer att avrapporteras som ett examensarbete.

Förskolans namn och alla deltagande anställda kommer att avidentifieras (i både eventuella bilder och i text) i det slutgiltiga arbetet. Allt insamlat material förvaras så att ingen obehörig får tillgång till det. När examensarbetet har examinerats kommer det sparas i högskolebibliotekets databas DIVA.

Medverkan i min undersökning är helt frivillig och du kan när som helst avbryta deltagandet. Detta samtycke ger, efter ditt medgivande mig som student tillstånd att intervjua dig med hjälp av ljudupptagning där du medverkar. Jag står till förfogande för att svara på frågor under hela min tid på förskolan.

Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att kostnadsfritt ta del av insamlade uppgifter och vid behov få eventuella fel rättade eller att hanteringen av personuppgifter begränsas. Kontaktperson är min handledare (kontaktuppgifter nedan), som också tar emot eventuella klagomål på hanteringen av personuppgifter.

Med vänlig hälsning Emelie Andersson

E-post:

Tel: XXX-XX XX XXX

Kontaktperson Högskolan i Gävle:

Handledare: Kristina Walldén Hillström

E-post:

Tel: XXX-XXXXXXX

Samtyckesblankett

Hej!

Jag heter Emelie Andersson och studerar vid förskolläraryrket, Högskolan i Gävle.
Under hösten 2018 skriver jag mitt examensarbete i didaktik.

Medverkan i undersökningen är helt frivillig och du kan när som helst avbryta deltagandet. Detta samtycke ger, efter ditt medgivande mig som studenttillstånd att med ljudupptagning intervjua dig som deltagare. Jag står till förfogande för att svara på frågor under hela min tid på förskolan

Ja, jag ger samtycke till att delta i undersökningen....

Datum och plats:.....

.....
Underskrift

.....
Namnförtydligande

Intervjuguide

Informera om:

Anonymitet: Inget ska kunna kopplas till intervjupersonen, arbetsplatsen eller orten.

Samanställningen finns tillgänglig om den intervjuade personen vill se.

Fråga om det går bra att spela in intervjun.

Respondenten får när som helst avbryta intervjun eller hoppa över frågor.

Frågor:

1. Vilka erfarenheter har du kring arbetet med flerspråkighet i förskolan?
2. Hur arbetar ni på din avdelning för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling? Både i det svenska språket samt barnets modersmål.
3. Vad anser du är viktigast att tänka på i arbetet med flerspråkiga barn? Varför?
4. Vilka utmaningar/svårigheter och möjligheter erfar du kring arbetet med flerspråkiga barn?
5. Vilka erfarenheter har du kring vårdnadshavares delaktighet i arbetet med flerspråkighet?
6. Vilka erfarenheter har du kring flerspråkiga barns identitetsutveckling?